

Гуца Є.І.
*бакалавр політології,
студентка 1 курсу магістратури
факультету психології, політології та соціології
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ГЕНДЕРНІ ВІДНОСИНИ: КОМУНІКАТИВНИЙ ВИМІР

Процес демократизації українського суспільства, як комплекс змін на шляху від авторитаризму радянського зразка до консолідованої демократії, охоплює різні соціальні простори. Демократизація передбачає свободу вираження волі індивідів та соціальних груп, соціальний, культурний та політичний плюралізм. Водночас, у процесі демократизації з'являються нові виклики, пов'язані із появою та розвитком нових ідентичностей та форм соціальних відносин. Дослідженню гендерних відносин та гендерної політики присвячено праці таких вітчизняних науковців, як С. Береза, Н. Грицяк, І. Добржанська, Г. Єрко, А. Іовчева, Л. Макаренко, Т. Марценюк, Н. Оніщенко, ін. У дослідженнях переважає увага до інституційного виміру гендерної політики, робиться наголос на важливості цілеспрямованої діяльності органів державної влади, вдосконалення правового регулювання гендерних відносин. Гендерна політика визначається як сукупність заходів з метою розвитку та реалізації особистого потенціалу кожної людини, незалежно від статі, що має гарантувати збалансований розвиток усього суспільства. Зокрема, зазначається, що «...гендерні відносини, їх прояв мають велике значення у всіх сферах розвитку суспільства та потребують особливої уваги і контролю як з боку держави, через державні інститути, так і з боку суспільства, через інститути громадянського суспільства» [2, с. 17].

У гендерній політиці та гендерних відносинах чітко проявляється взаємодія біологічного та соціального, приватного та публічного, індивідуального та колективного. Індивіди у сучасних умовах потребують суспільного (публічного) визнання власних ідентичностей, їх захисту. Саме тому держава та соціум мають сформувати дієві механізми для соціального та політичного діалогу, збереження цілісності суспільства з метою формулювання ідеї щодо загального блага та її подальшої реалізації в інтересах більшості громадян. Насправді, існує велика небезпека втрати уявлення про загальні інтереси, про національні цінності, про суспільне благо, до якого варто було б прагнути, але, водночас, не можна не враховувати й інтереси меншості.

Повною мірою це стосується гендерних відносин та гендерної політики, які характеризуються специфікою в умовах посилення ролі комунікацій у політиці та зростання ваги мас-медіа у формуванні порядку денного суспільства та влади з гендерних питань. Варто погодитись із тим, що «технологічні можливості мас-медіа та охоплення аудиторії дозволяють говорити про появу нового актора у політиці - медіакратію, яка сприяє медіатизації політики, через підпорядкування політичного порядку денного критеріям формату та рейтингу мас-медіа. Змінюється роль мас-медіа, які, окрім традиційних функцій віртуалізують політичний простір, створюють «гіперреальність», і перетворюють політику на медіа-процес» [3, с. 82]. Для вирішення гендерних проблем сучасні держави мають формувати власну гендерну політику, яка складається із інституційного, правового, організаційного та комунікативного виміру.

У сучасних умовах особливої ваги набуває саме комунікативний вимір, діалог та пошук компромісу між представниками різних ідентичностей та соціальних ролей. Зокрема, Ю. Габермас - один з небагатьох сучасних мислителів, переконаних у можливості досягнення раціональної суспільної згоди - робить наголос саме на

комунікативному вимірі соціальних та політичних процесів. Ю. Габермас акцентує увагу на проблемі досягнення консенсусу на основі розуміння між представниками різних соціальних груп, гендерних та соціокультурних ідентичностей. Її вирішення Ю. Габермас пропонує у теорії комунікативної дії, у якій він розвиває концепцію розуміння як передумову суспільної згоди (теорія деліберативної демократії) [див. детал.: 1].

Дотримання принципу рівності у гендерних відносинах означає рівність доступу до основних соціальних благ та економічних ресурсів, статтеву збалансованість у різних соціальних просторах, рівність можливостей і рівність результатів. Гендерна політика спрямована на реалізацію принципу гендерної рівності у різних соціальних сферах: освіти і науки, праці, політичних відносин, інформаційного простору, ін.

У процесі демократизації суспільства особливої ваги набуває забезпечення принципу гендерної рівності у прийнятті політичних рішень, участі у політиці. Мова йде як про участь у електоральному процесі, так і в політичному управлінні. У цьому сенсі удосконалення потребує формування виборчих списків політичних партій, особливо у їх так званих «прохідній» частині. Також необхідно запровадити соціологічний моніторинг кадрового складу органів державної влади в Україні з метою виявлення та подолання гендерного диспаритету. Потрібно не тільки на законодавчому рівні закріпити механізм реалізації квотування партійних списків кандидатів у депутати усіх рівнів, квотування місць у органах влади, а й забезпечити чітке дотримання принципу гендерної рівності. Комунікативний вимір гендерної політики полягає у інформаційних кампаніях, спрямованих на формування громадської думки щодо недопущення гендерної дискримінації, гендерного насильства, забезпечення політичної, економічної та соціальної рівності жінок і чоловіків, поєднання ними професійних і сімейних обов'язків.

Для кращого сприйняття різними верствами населення, інформаційні кампанії мають бути цілеспрямованими та охоплювати представників політичних партій, органів державної влади, громадських організацій та об'єднань, політичних та громадських активістів (лідерів громадської думки), представників мас-медіа, експертне середовище.

Метою комунікативної складової гендерної політики є досягнення взаєморозуміння між різними соціальними групами, представниками різних ідентичностей. Адже, ефективність гендерної політики залежить від взаємного розуміння представників різних гендерних ролей. Це потребує подальших досліджень із застосуванням парадигми інтерсуб'єктивного розуміння та комунікативної дії.

Література

1. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості : дослідження категорії «громадянське суспільство» / Ю. Габермас - Львів : Літопис, 2000. - 320 с.
2. Яковлев Д.В. Опоненти демократії: роль «партії влади» та медіакратії у пострадянській політиці / Д. Яковлев // «Young Scientist». - № 9 (12). - September 2014. - С. 198-201.
3. Кормич Л.І. Гендерні відносини: сутність та значення в суспільно- політичному розвитку / Л.І. Кормич // Актуальні проблеми політики. - 2013. - Вип. 49. - С. 16-22.